

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie ze skargi G. K. i K. K.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego z dnia 25 listopada 2009 r.,

wydanego w sprawie z powództwa G. K.

i K. K.

przeciwko I. G. i M. G.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne i o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 kwietnia 2012 r.,

zażalenia skarżących na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 29 czerwca 2011 r.,

- 1) uchyla zaskarżone postanowienie o odrzuceniu zażalenia (pkt. I) i w tym zakresie umarza postępowanie,
- 2) przyznaje adwokatowi W. H. od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny) kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych), zwiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącym w postępowaniu zażaleniowym.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniesioną przez G. K. i K. K. skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie z powództwa skarżących przeciwko M. G. i I. G. o uznanie czynności prawnych dokonanych przez pozwanych z dłużnikiem powodów spółką F. sp. z o.o. za bezskuteczne i o zasądzenie od pozwanych kwoty 124 213,70 zł z odsetkami.

W piśmie z dnia 21 marca 2011 r. pełnomocnik skarżących, niemający kwalifikacji określonych w art. 87¹ § 2 k.p.c., zawarł m.in. wniosek o „zawieszenie terminu do złożenia skargi kasacyjnej”, zwolnienie skarżących od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu w celu sporządzenia skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku z dnia 10 grudnia 2010 r. (k. 108). W odpowiedzi na wezwanie do usunięcia braków formalnych, w piśmie z dnia 28 kwietnia 2011 r. sprecyzował, że jego pismo z dnia 21 marca 2011 r. jest skargą kasacyjną od wyroku z dnia 10 grudnia 2010 r., a zawarty w niej wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu dotyczy złożonej skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, która będzie dopiero wniesiona (k. 112).

Postanowieniem z dnia 11 maja 2011 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną skarżących od wyroku z dnia 10 grudnia 2010 r. i oddalił wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. Stwierdził, że skarga została wniesiona z naruszeniem przymusu adwokacko-radcowskiego i z tej przyczyny ulega odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 2 w związku z art. 87¹ k.p.c.). Wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od niedopuszczalnej skargi kasacyjnej podlega natomiast oddaleniu na podstawie art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.). Postanowienie to zostało doręczone pełnomocnikowi skarżących w dniu 6 czerwca 2011 r. (k. 120).

W dniu 14 czerwca 2011 r. pełnomocnik skarżących wniósł pismo nazwane skargą „od orzeczenia o oddaleniu wniosku o zwolnienie z kosztów oraz

o odrzuceniu skargi kasacyjnej”, w którym zgłosił wniosek o „zawieszenie biegu postępowania do czasu ustanowienia pełnomocnika z urzędu i wystosowania przez niego skargi skierowanej do Sądu Najwyższego” (k. 122).

Sąd Apelacyjny, traktując to pismo jako zażalenie na postanowienie z dnia 11 maja 2011 r., postanowieniem z dnia 29 czerwca 2011 r. odrzucił zażalenie skarżących i oddalił ich wnioski z dnia 21 marca 2011 r. i 14 czerwca 2011 r. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi kasacyjnej i zażalenia. Stwierdził, że złożone zażalenie jest niedopuszczalne, ponieważ zostało wniesione z naruszeniem ustanowionego w art. 87¹ § 1 k.p.c. przymusu adwokacko – radcowskiego, a poza tym na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Dla porządku rzeczy Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że obydwa wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zostały złożone po upływie ustawowych terminów do wniesienia zarówno skargi kasacyjnej, jak i zażalenia na postanowienie o jej odrzuceniu. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej zakończył bieg w dniu 19 marca 2011 r. w sobotę, która nie jest dniem uznanym ustawowo za wolny od pracy w rozumieniu art. 115 k.c. w związku z art. 165 § 1 k.p.c. (k. 100). Z kolei termin do wniesienia zażalenia upłynął z dniem 13 czerwca 2011 r., a wniosek został nadany w urzędzie pocztowym w dniu 14 czerwca 2011 r. (k. 120). Skoro skarżący nie dochowali terminów przewidzianych w art. 124 § 2 i 3 k.p.c., odpadła potrzeba ustanowienia pełnomocnika do sporządzenia zarówno skargi kasacyjnej, jak i zażalenia. Z tych względów, zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2010 r., III CZP 29/10 (OSNC 2010, nr 11, poz. 144), wniosek o ustanowienie pełnomocnika ulegał oddaleniu *a limine*.

W toku dalszych czynności, podejmowanych w związku z wniesieniem przez pełnomocnika skarżących kolejnych środków zaskarżenia, Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 10 października 2011 r. ustanowił dla skarżących adwokata z urzędu w celu wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 29 czerwca 2011 r.

W zażaleniu na to postanowienie skarżący wnieśli o jego uchylenie w części odrzucającej zażalenie (pkt I) oraz o uchylenie postanowienia z dnia 11 maja

2011 r. w części odrzucającej skargę kasacyjną (pkt 1) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucili Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 130 § 1 zdanie drugie, 165 § 1, 370, 397 § 2 i 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 6 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) przez przyjęcie, że sobota nie jest dniem uznanym ustawowo za wolny od pracy w rozumieniu art. 115 k.c. w związku z art. 165 § 1 k.p.c. Wnieśli w związku z tym o przedstawienie zagadnienia „soboty jako dnia ustawowo wolnego od pracy” do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego ewentualnie skierowanie pytania prawnego w tej kwestii do Trybunału Konstytucyjnego. Zdaniem żalących, prawidłowa wykładnia użytego w art. 115 k.c. pojęcia dnia uznanego ustawowo za wolny od pracy prowadzi do wniosku, że pismo z dnia 21 marca 2011 r., zawierające wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu, które było jedynie zapowiedzią skargi kasacyjnej, zostało przez nich złożone przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. Powinno zatem dojść do uchylenia w zaskarżonej części postanowienia z dnia 29 czerwca 2011 r., a ponadto – na zasadzie odpowiednio stosowanego art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 2 k.p.c. – do uchylenia w zaskarżonej części postanowienia z dnia 11 maja 2011 r. i do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w celu wniesienia skutecznej skargi kasacyjnej przez ustanowionego adwokata z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznaniu podlega zażalenie wniesione przez skarżących G. K. i K. K. na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 29 czerwca 2011 r. w części odrzucającej zażalenie na postanowienie tego Sądu z dnia 11 maja 2011 r. (pkt I). Przypomnienie to było konieczne, ponieważ zarzuty żalących oraz wnioski zażalenia wykraczają poza granice rozstrzygnięcia podjętego zaskarżonym postanowieniem. Uszło uwagi żalących, że przepisu art. 398¹⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej może uchylić także w całości lub w części orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi temu samemu lub równorzędnemu, nie można stosować do postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 11 maja 2011 r. Stoi temu na przeszkodzie wyraźna regulacja zawarta w art. 394¹ §

3 k.p.c., zgodnie z którą do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio jedynie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c., nie zaś art. 398¹⁵ § 1 zdanie drugie k.p.c. Ostatnio wymieniony przepis nie nadaje się zresztą do odpowiedniego stosowania, gdyż postanowienia z dnia 29 czerwca 2011 r. i z dnia 11 maja 2011 r. nie są postanowieniami podejmowanymi w toku instancji przez sądy pierwszej i drugiej instancji, lecz odrębnymi postanowieniami tego samego sądu.

Z tych przyczyn rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegać może wyłącznie postanowienie z dnia 29 czerwca 2011 r. w zaskarżonej części, a więc w części obejmującej rozstrzygnięcie o odrzuceniu zażalenia skarżących na postanowienie z dnia 11 maja 2011 r. Żalący zasadnie kwestionują prawidłowość tego rozstrzygnięcia, ponieważ analiza treści pisma pełnomocnika skarżących z dnia 14 czerwca 2011 r. (k. 120) prowadzi do wniosku, że nie było ono zażaleniem na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Pismo to bowiem nie zawierało w swej treści elementów określonych w art. 394 § 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., przewidzianych przez ustawodawcę dla zażalenia. Poza tym zostało ono sporządzone przez pełnomocnika nienależącego do kręgu osób wskazanych w art. 87¹ § 2 k.p.c. i wniesione po upływie tygodniowego terminu do złożenia zażalenia. Termin przewidziany w art. 395 § 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. upłynął bowiem z dniem 13 czerwca 2011 r. W tym samym dniu upłynął więc termin, do którego nawiązuje w swej treści art. 124 § 2 k.p.c.

Skoro Sąd Apelacyjny błędnie zakwalifikował pismo skarżących z dnia 14 czerwca 2011 r. jako zażalenie i w związku z tym wydał postanowienie o odrzuceniu zażalenia, zaskarżone postanowienie ulega uchyleniu, a wszczęte przez Sąd Apelacyjny postępowanie zażaleniowe umorzeniu jako bezprzedmiotowe

Z przytoczonych już wyżej powodów usuwa się spod oceny Sądu Najwyższego w niniejszym postępowaniu zażaleniowym kwestia prawidłowości postanowienia z dnia 11 maja 2011 r., w tym także szeroko omawiana w zażaleniu kwestia uznania wolnej soboty za dzień ustawowo wolny od pracy. Rozważania na ten temat Sąd Apelacyjny – jak podkreślił – czynił jedynie „dla porządku rzeczy” i znalazły się one wyłącznie w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 czerwca

2011 r. Natomiast na uzasadnienie postanowienia sądu drugiej instancji nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 i art. 355 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w związku z § 13 ust. 2 pkt 2 i 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) postanowił, jak w sentencji.